

Wymagania edukacyjne. Historia klasa 2a,b,c,d, 2025/2026
liceum ogólnokształcące, zakres podstawowy.

Treści z podstawy programowej.	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Poziom rozszerzający ocena dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Poziom wykraczający ocena celująca Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
W epoce humanistów i wielkich odkryć geograficznych					
1)Charakteryzuje główne przyczyny i przebieg wypraw odkrywczych. XIV. 1,	Uczeń zna: • daty: 1492, 1497–1499, 1519–1522 • postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana Uczeń rozumie: • rolę Hiszpanii i Portugalii w wielkich odkryciach geograficznych	Uczeń zna: • postacie: Marca Pola, Henryka Żeglarza, Izabeli I Kastylijskiej, Ferdynanda II Aragońskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: karawela, astrolabium, busola, kompas, handel lewantyński • znaczenie karaweli dla żegluga dalekomorskiej	Uczeń zna: • datę: 1488 • postać: Bartolomeu Diaza • cztery wyprawy Krzysztofa Kolumba przez Atlantyk i jego osiągnięcia odkrywcze Uczeń rozumie: • pojęcia: portolany, laska Jakuba • wpływ wypraw dalekomorskich na pozycję miast	Uczeń zna: • niebezpieczeństwa, z którymi musieli się borykać żeglarze w czasie wypraw Uczeń rozumie: • wpływ upadku ostatniej twierdzy Maurów w Hiszpanii na decyzję królewskiej pary o sponsorowaniu wyprawy Krzysztofa	

	Uczeń potrafi: wyjaśnić wpływ na wielkie odkrycia geograficzne opanowania przez Turków szlaków łączących Europę ze Wschodem	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, skąd średniowieczni Europejczycy czerpali wiedzę o nieznanach krainach - scharakteryzować polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny odkryć geograficznych	Półwyspu Iberyjskiego Uczeń potrafi: scharakteryzować wpływ czynnika demograficznego na udział państw iberyjskich w wielkich odkryciach geograficznych	Kolumba Uczeń potrafi: - scharakteryzować skutki wielkich odkryć geograficznych – polityczne, gospodarcze, poznawcze, naukowe, kulturowe - scharakteryzować udoskonalenia, które w karaweli wprowadzili Portugalczycy	
2)Wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na społeczeństwo i gospodarkę, kulturę Europy i obszarów pozaeuropejskich. XIV, 2	Uczeń zna: - datę: 1494 Uczeń rozumie: - pojęcia: faktoria, strefa wpływów, inflacja, handel niewolnikami Uczeń potrafi: - wymienić główne postanowienia traktatu w Tordesillas	Uczeń rozumie: - przyczyny sprowadzenia niewolników do Ameryki - pojęcie: handel trójkątny Uczeń potrafi: - wskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską z 1494 r.	Uczeń potrafi: wyjaśnić wpływ odkrycia i opanowania nowych lądów przez Europejczyków na gospodarkę kapitalistyczną	Uczeń rozumie: - negatywne skutki powstania imperiów kolonialnych Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny procesu wyniszczenia pierwotnych cywilizacji Ameryki	
Renesans 1)wyjaśnia główne prądy ideowe epoki; 2)rozpoznaje dokonania twórców renesansowych w dziedzinie kultury; 3)charakteryzuje sztukę	Uczeń zna: - daty: 1509, 1543 - postacie: Johannaesa Gutenberga, Erazma z Rotterdamu,	Uczeń zna: - datę: 1532 - postacie: Niccola Machiavellego, Rafaela Santi, Tycjana oraz ich dzieła	Uczeń zna: postacie: Tomasza Morusa, Jeana Bodina, Williama Szekspira, Sandra Botticellego, Albrechta Dürera,	Uczeń zna: postacie: Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodsze, Hieronima Boscha,	Uczeń zna: postacie: Miguela Serveta, Paracelsusa oraz ich osiągnięcia Uczeń rozumie:

renesansową. XV, 1,2,3	Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Michała Anioła oraz ich dzieła • czas zastosowania metalowej ruchomej czcionki w drukarstwie Uczeń rozumie: • pojęcia: renesans (odrodzenie), humanizm • znaczenie wynalazku Gutenberga • doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika • znaczenie dzieła <i>Pochwała głupoty</i> Erazma z Rotterdamu Uczeń potrafi: • podać przykłady dzieł sztuki renesansowej	• charakterystyczne cechy sztuki renesansowej • główne idee zawarte w dziele <i>Księżę</i> Niccolò Machiavellego Uczeń rozumie: • pojęcia: heliocentryczna budowa wszechświata, układ geocentryczny, perspektywa, makiawelizm • wpływ uczonych bizantyńskich, poszukujących we Włoszech schronienia po zdobyciu przez Turków Konstantynopola, na rozwój zainteresowań kulturą antyczną Uczeń potrafi: • przedstawić poglądy głównych myślicieli renesansu • wymienić dzieła głównych twórców epoki • wskazać różnicę	Filippa Brunelleschiego, Dantego Alighieri, Francesca Petrarki oraz ich dzieła • główne idee zawarte w dziełach <i>Utopia</i> Tomasza Morusa oraz <i>Sześciu księgach o Rzeczypospolitej</i> Jeana Bodina Uczeń rozumie: • pojęcia: attyka, krużganki, portyk • dlaczego <i>Człowiek witruiński</i> Leonarda da Vinci stanowi przykład realizacji głównych haseł humanizmu Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób w architekturze renesansowej realizowano hasło powrotu do antyku	Pietera Bruegla Starszego, Galileusza oraz ich dzieła i osiągnięcia • czas powstania Globe Theatre w Anglii Uczeń rozumie: • pojęcie: człowiek renesansu • na czym polegała przemiana w sposobie myślenia Europejczyków w okresie renesansu • dlaczego renesansowym twórcom przyświecała myśl rzymskiego komediopisarza: <i>Człowiekiem jestem i sądzę, że nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego w okresie renesansu doszło do rozwoju języków narodowych • podać przykłady pisarzy i poetów	• znaczenie bogatych rodów Medyceuszów i Sforzów dla szerzenia się idei renesansu • rolę mecenatu artystycznego – Kościoła, dworu, rodów mieszczańskich Uczeń potrafi: • scharakteryzować myśl polityczną epoki odrodzenia • wskazać różnicę między włoską a niderlandzką sztuką renesansową
-----------------------------------	---	--	--	--	--

		między średniowieczną a renesansową wizją świata i człowieka		tworzących w językach narodowych	
1)wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując jej główne nurty i postaci; 2)wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego; 3)opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w. XVI,1,2,3	Uczeń zna: • datę: 1517 • postaci: Marcina Lutra, Jana Kalwina • przyczyny wystąpienia Marcina Lutra Uczeń rozumie: • pojęcia: odpust, celibat, reformacja, luteranizm, kalwinizm • dlaczego ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra doprowadziło do rozłamu w Kościele Uczeń potrafi: • wymienić najważniejsze postulaty Marcina Lutra • omówić zasady wyznania luterńskiego	Uczeń zna: • daty: 1534, 1536, 1555, 1572 • postaci: Henryka VIII, Henryka Burbona Uczeń rozumie: • pojęcia: Akt supremacji, predestynacja, hugenoci, Kościół luterński, Kościół anglikański, pokój w Augsburgu, <i>Augsburskie wyznanie wiary</i>, noc św. Bartłomieja • zasadę „czyja władza, tego religia” Uczeń potrafi: • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do rzezi hugenotów we Francji • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka	Uczeń zna: • datę: 1598 • postaci: Filipa Melanchtona Uczeń rozumie: • pojęcia: edykt wormacki, banicja, edykt z Nantes Uczeń potrafi: • omówić przyczyny polityczne wojen religijnych we Francji • omówić zasady edyktu z Nantes	Uczeń zna: • datę: 1529 • postaci: Tomasza Morusa, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn Uczeń rozumie: • pojęcia: protestantyzm, konsystorz, sejm w Spirze • z czego wynikał podział religijny Rzeszy Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z Tomaszem Morusem • porównać najważniejsze wyznania powstałe w okresie reformacji • wskazać na mapie państwa, w których zwyciężyła reformacja	Uczeń zna: • metody i środki propagandy wykorzystywane przez protestantów i katolików do walki religijnej Uczeń rozumie: • teorię o wpływie etyki protestanckiej na rozwój kapitalizmu Uczeń potrafi: • ocenić wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji • ocenić społeczne, polityczne i kulturowe skutki reformacji

		VIII z papieżem omówić zasady wyznania kalwińskiego i anglikańskiego			
1) wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego; 2) opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w. XVI,2,	Uczeń zna: - daty: 1545–1563 Uczeń rozumie: - pojęcia: herezja, sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja Uczeń potrafi: - wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego	Uczeń zna: - datę: 1534 - postać: Ignacego Loyoli Uczeń rozumie: - pojęcia: <i>Katechizm rzymski</i>, seminarium duchowne, Towarzystwo Jezusowe (jezuici), „żołnierze Chrystusa” Uczeń potrafi: - scharakteryzować działalność jezuitów	Uczeń zna: - datę: 1542 - postacie: Pawła III, Giordana Bruna, Piusa V Uczeń rozumie: - pojęcia: Święte Oficjum, konwersja, inkwizycja - dlaczego, mimo surowej reguły, zakon jezuitów cieszył się dużą popularnością, a jego działalność spotykała się w XVI w. z powszechnym uznaniem Uczeń potrafi: - wyjaśnić różnicę w znaczeniu terminów kontrreformacja i reforma Kościoła katolickiego	Uczeń zna: - datę: 1559 Uczeń rozumie: - pojęcia: brewiarz rzymski, Wulgata, synod diecezjalny, synod prowincjonalny, księgi metrykalne, dysputa, <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> - dlaczego na indeksie znalazło się dzieło Mikołaja Kopernika <i>O obrotach sfer niebieskich</i> - związek reformy Kościoła z narodzinami baroku Uczeń potrafi: - ocenić działania podjęte przez Kościół rzymskokatolicki w XVI w.	Uczeń zna: - postacie: Juliusza II, Leona X - nowe zakony (poza jezuitami), które podjęły działalność w duchu odnowy Kościoła Uczeń rozumie: - pojęcia: pijarzy, kapucyni, karmelitanki, szarytki, wizytki, urszulanki, sobór laterański V Uczeń potrafi: - wyjaśnić wpływ postanowień soboru trydenckiego na pogłębienie podziałów religijnych
Polska złotego wieku					

1)Opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje jego 2) wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce i ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej; 3) omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim; przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI w. XVIII,1,2,3,4	Uczeń zna: • daty: 1515, 1525, 1572 • postacie: Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna • postanowienia traktatu wiedeńskiego • okoliczności, w których doszło do hołdu pruskiego w 1525 r. Uczeń rozumie: • pojęcia: traktat krakowski, hołd pruski, traktat wiedeński, sekularyzacja, lenno, polityka dynastyczna, złoty wiek • przyczyny zawarcia traktatu wiedeńskiego Uczeń potrafi: • wyjaśnić	Uczeń zna: • daty: 1514, 1519–1521 • postać: Wasyla III • okoliczności, w których doszło do bitwy pod Orszą Uczeń potrafi: • scharakteryzować stosunki między Rzeczpospolitą a Prusami Zakonnymi, a następnie Prusami Książęcymi • wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny w 1519 r. • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na przebieg ostatniej wojny z zakonem krzyżackim • scharakteryzować stosunki Polski z Moskwą w pierwszej połowie XVI w.	Uczeń zna: • daty: 1561, 1563–1570, 1568 • postać: Gottharda Kettlera • lata panowania trzech ostatnich Jagiellonów w Rzeczpospolitej • cel utworzenia i zadania Komisji Morskiej Uczeń rozumie: • pojęcia: zakon inflancki, układ wileński, kaprowie, flota królewska, żegluga narewska, pierwsza wojna północna, Inflanty Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego przeniesiono prawa dziedziczenia lenna w Prusach Książęcych na brandenburską linię Hohenzollernów • omówić przyczyny, przebieg i skutki pierwszej wojny północnej	Uczeń zna: • daty: 1531, 1533, 1570 • postacie: Sulejmana I Wspaniałego, Jana Zápolyi • przyczyny i skutki bitwy pod Obertynem • postanowienia zawarte w Statutach Karnkowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Gospodarstwo Mołdawskie, Pokucie, tabor, pokój wieczysty Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny rywalizacji Rzeczpospolitej z Turcją o Mołdawię • wyjaśnić wpływ stosunków Rzeczpospolitej z Habsburgami na kontakty z Turcją • omówić przyczyny konfliktu Zygmunta Augusta z Gdańskiem	Uczeń zna: • postać: Jana Kostki • kupiecko-bankierski ród Loitzów • powiązania rodzinne Jagiellonów z Hohenzollernami i Habsburgami Uczeń rozumie: • pojęcie: galeon • dlaczego Albrecht Hohenzollern zdecydował się na przejście na luteranizm Uczeń potrafi: • ocenić rolę traktatu wiedeńskiego we wzajemnych stosunkach Jagiellonów i Habsburgów • wyjaśnić, dlaczego plany budowy floty morskiej zakończyły się niepowodzeniem • scharakteryzować różne opinie funkcjonujące w polskiej
---	---	---	---	--	--

	przyczyny i konsekwencje podpisania traktatu krakowskiego			scharakteryzować treść obrazu Jana Matejki <i>Hold pruski</i>	historiografii na temat skutków traktatu krakowskiego
	Uczeń zna: - daty: 1454, 1468, 1505 - postać: Jana Łaskiego, Aleksandra Jagiellończyka - miejsce, gdzie odbył się pierwszy sejm walny Uczeń rozumie: - pojęcia: demokracja szlachecka, konstytucja <i>Nihil novi</i>, przywileje szlacheckie, sejm walny, trzy stany sejmujące, senat, izba poselska - dlaczego władcy wydawali przywileje dla szlachty - znaczenie przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla polskiego parlamentaryzmu	Uczeń zna: - daty: 1496, 1518 - kompetencje izby poselskiej i senatu - skład senatu Uczeń rozumie: - pojęcia: sejmiki ziemskie, sejmiki prowincjonalne, prawo ziemskie - znaczenie statutów piotrkowskich dla ugruntowania dominującej pozycji szlachty w państwie - znaczenie decyzji króla o zrzeczeniu się prawa do rozstrzygania sporów szlachty z jej poddanymi Uczeń potrafi: - scharakteryzować wpływ rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na polityczne dążenia szlachty	Uczeń zna: - daty: 1562–1563 Uczeń rozumie: - pojęcia: ruch egzekucyjny, domena królewska, królewszczyzna, unia realna, rewindykacja, wojsko kwarciane Uczeń potrafi: - wymienić postulaty ruchu egzekucyjnego	Uczeń zna: - datę: 1523 Uczeń rozumie: - pojęcia: magnateria, lustracja, elekcja <i>vivente rege</i>, elekcja <i>viritim</i>, sejmik przedsejmowy, sejmik relacyjny, sejmik elekcyjny, sejmik deputacki, instrukcje poselskie, uniwersały - dlaczego Zygmunt August zdecydował się na przystąpienie do ruchu egzekucyjnego Uczeń potrafi: - wymienić rodzaje sejmików ziemskich i scharakteryzować ich kompetencje - wyjaśnić, dlaczego sejmiki odbywały	Uczeń zna: - rolę królowej Bony w dziele lustracji i rewindykacji królewszczyzn Uczeń rozumie: - przyczyny zwycięstwa politycznego średniej szlachty Uczeń potrafi: - ocenić, czy słuszna jest teza, że demokracja szlachecka była jedną z przyczyn osłabienia autorytetu władzy monarszej w Rzeczypospolitej

	Uczeń potrafi: - wymienić prawa nadane przywilejem cerekwicko-nieszawskim - wyjaśnić wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na kształtowanie się demokracji szlacheckiej	- opisać rolę króla, senatu i izby poselskiej podczas obrad sejmiku walnego - scharakteryzować rolę sejmików ziemskich		się w kościołach	
1)ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu; 2)rozpoznaje dokonania twórców polskiego odrodzenia w dziedzinie kultury. XXI, 1.2	Uczeń zna: - datę: 1543 - okres, w którym został zapoczątkowany renesans na ziemiach polskich – połowa XV w. - postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, Bony Sforzy Uczeń potrafi: - podać przykłady budowli renesansowych w Polsce - podać przykłady utworów Mikołaja Reja i Jana	Uczeń zna: - daty: 1474, 1551 - postać: Andrzeja Frycza Modrzewskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: cenzura, Kościół narodowy, Akademia Wileńska, Akademia Zamojska, kolegium w Braniewie - dłaczego dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> wydrukowano najpierw w wersji ocenzurowanej Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - daty: 1501, 1519–1531 - postacie: Filippa Buonaccorsiego (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Stanisława Orzechowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: arkady, kaplica Zygmuntowska Uczeń potrafi: - scharakteryzować myśl polityczną Stanisława Orzechowskiego - wyjaśnić różnicę w poglądach	Uczeń zna: - datę: 1508 - postacie: Marcina Kromera, Marcina Bielskiego, Macieja z Miechowa, Jana Dantyszka, Andrzeja Krzyckiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Bertranda Moranda - kontakty Jana Dantyszka z Erazmem z Rotterdamu Uczeń rozumie: - pojęcia: epistolografia, polichromia, „Padwa północy”	Uczeń zna: - postacie: Wojciecha Oczki, Klemensa Janickiego, Stanisława Samostrzelnika Uczeń rozumie: - pojęcia: modlitewnik królowej Bony, Kodeks Baltazara Behema, miniatura, psalmy - znaczenie mecenatu dla kultury renesansowej Uczeń potrafi: - porównać styl gotycki z renesansowym

	Kochanowskiego oraz omówić ich tematykę wyjaśnić doniosłość dzieła Mikołaja Kopernika	- scharakteryzować myśl polityczną i społeczną Andrzeja Frycza Modrzewskiego - opisać działanie polskiego szkolnictwa w XVI w.	Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza Modrzewskiego wymienić elementy architektury renesansowej i wskazać je w budowlach, takich jak: ratusz w Poznaniu, pałac w Baranowie, Sukiennice w Krakowie, kaplica Zygmuntowska, dziedziniec na Wawelu	Uczeń potrafi: - zaprezentować dokonania twórców odrodzenia w dziedzinie literatury i sztuki oraz historiografii - omówić założenia urbanistyczne Zamościa - ocenić dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu - wskazać na mapie miejscowości, w których znajdowały się budowle renesansowe	
4) sytuacja wyznaniowa na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVIw. XVIII, 4	Uczeń zna: - daty: 1573, 1596 - sytuację wyznaniową w państwie polsko-litewskim przed reformacją - wyznania protestanckie w Polsce w XVI w. Uczeń rozumie: - pojęcia: konfederacja warszawska, unia	Uczeń zna: - datę: 1562 Uczeń rozumie: - pojęcia: bracia polscy (unitarianie, arianie), pacyfizm	Uczeń zna: - datę: 1570 - postać: Jana Łaskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: husyci, anabaptyści, bracia czescy, zgoda sandomierska	Uczeń zna: - przyczyny niepowodzenia idei Kościoła narodowego Uczeń potrafi: - wyjaśnić, na czym polegał fenomen na skalę europejską aktu konfederacji warszawskiej - wskazać na mapie ziemie Rzeczypospolitej, na których hasła reformacji trafiły	Uczeń rozumie: pojęcia: menonici

	brzeska, tolerancja religijna, unii, obrządek greckokatolicki • przyczyny uchwalenia aktu konfederacji warszawskiej • cele zawarcia unii brzeskiej Uczeń potrafi: • wymienić postanowienia konfederacji warszawskiej • omówić decyzje unii brzeskiej			na podatny grunt	
1) wyjaśnia przyczyny, okoliczności i następstwa zawarcia unii realnej pomiędzy Koroną a Litwą; 2) charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów w świetle postanowień unii lubelskiej; 3) opisuje strukturę terytorialną	Uczeń zna: • datę: 1569 • postać: Zygmunta Augusta Uczeń rozumie: • pojęcie: unia realna • groźbę zerwania unii polsko-litewskiej wraz z bezpotomną śmiercią Zygmunta Augusta • różnicę między unią personalną a unią realną	Uczeń rozumie: • pojęcie: inkorporacja Uczeń potrafi: • wskazać ziemie, które zostały wcielone do Korony przez Zygmunta Augusta	Uczeń zna: • postać: Barbary Radziwiłłówny Uczeń rozumie: • dlaczego Zygmunt Stary i Bona nie popierali ślubu Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną Uczeń potrafi: • przedstawić strukturę narodowościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów	Uczeń zna: • postać: Mikołaja Radziwiłła Uczeń rozumie: • korzyści i zagrożenia wynikające z zacieśnienia unii dla strony polskiej i litewskiej Uczeń potrafi: • wyjaśnić rolę zagrożenia ze strony Moskwy dla przyspieszenia prac nad zawarciem unii realnej	Uczeń rozumie: • pojęcie: język ruski • cel namalowania przez Jana Matejkę obrazu <i>Unia lubelska</i> Uczeń potrafi: • dokonać interpretacji treści obrazu Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta

i ludnościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów; 4) wyjaśnia prawne i kulturowe podstawy tolerancji religijnej na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI w. XIX, 1,2,3,4	Uczeń potrafi: wymienić postanowienia unii lubelskiej			wyjaśnić przyczyny sprzeciwu Litwinów wobec planów unii lubelskiej	Augusta?” oraz uzasadnić swoją opinię
1) opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji; 2) charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej;	Uczeń zna: - daty: 1572, 1573, 1576 - postacie: Henryka Walezego, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego Uczeń rozumie: - pojęcia: wolna elekcja (elekcja <i>viritem</i>), artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> Uczeń potrafi: - wymienić pierwszych królów elekcyjnych - podać postanowienia zawarte w artykułach	Uczeń zna: - daty: 1574, 1575 - postacie: Jana Zamoyskiego Uczeń rozumie: - dlaczego szlachta wybrała Annę Jagiellonkę na króla Polski Uczeń potrafi: - wyjaśnić wpływ wydarzeń we Francji na decyzję Henryka Walezego o opuszczenia Rzeczypospolitej - omówić okoliczności wyboru Anny Jagiellonki na króla Polski	Uczeń zna: - daty: 1577–1582, 1578 - postać: Jakuba Uchańskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: interreks, konfederacja, sejm konwokacyjny, piechota wybraniecka, Trybunał Koronny, akademia w Wilnie - dlaczego czas bezkrólewia był okresem niebezpiecznym dla państwa Uczeń potrafi: - wyjaśnić	Uczeń zna: - daty: 1576–1577 - postać: Piotra Skargi Uczeń rozumie: - powody niechęci szlachty do tworzenia piechoty wybranieckiej Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem - scharakteryzować politykę wewnętrzną i zagraniczną Stefana Batorego - podać przyczyny zawarcia rozejmu	Uczeń rozumie: - znaczenie wolnej elekcji dla systemu demokracji szlacheckiej - mechanizm propagandy politycznej na wolnych elekcjach Uczeń potrafi: - ocenić panowanie pierwszych władców elekcyjnych

	henrykowskich • wyjaśnić, czym były <i>pacta conventa</i> • podać przykłady zobowiązań Henryka Walezego zawartych w <i>pacta conventa</i>		przyczyny wojny z Moskwą za panowania Stefana Batorego • wskazać na mapie miejsca starć podczas wyprawy Stefana Batorego na Moskwę • wskazać na mapie ziemie przyznane Polsce na mocy rozejmu w Jamie Zapolskim • wyjaśnić przyczyny utworzenia Trybunału Koronnego	w Jamie Zapolskim	
2) omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim; XVIII, 3	Uczeń zna: • wiek, w którym kształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana Uczeń rozumie: • pojęcia: pańszczyzna, folwark, dwór szlachecki Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyźniana	Uczeń zna: • datę: 1496 • okres pomyślnej dla Rzeczypospolitej koniunktury na zboże w Europie: poł. XVI – poł. XVII w. Uczeń rozumie: • pojęcia: koniunktura, monopol, przywiązanie chłopów do ziemi Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego	Uczeń zna: • datę: 1520 Uczeń rozumie: • pojęcia: zbiegostwo, dyby, miasta główne, miasta prywatne, jarmarki, żupy solne Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak szlachta zabezpieczała się przed zbiegostwem chłopów • wymienić	Uczeń zna: • regiony Rzeczypospolitej z największą i najmniejszą liczbą miast Uczeń rozumie: • pojęcia: taksy wojewódzińskie, spław wiślany Uczeń potrafi: • omówić wpływ handlu na współpracę różnych grup społecznych w XVI i pocz.	Uczeń zna: • bogate rodziny mieszczańskie – Bonerów w Krakowie i Loitzów w Gdańsku Uczeń rozumie: • pojęcie: Jarmark św. Dominika Uczeń potrafi: • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie Gdańsk w XVI w. był uważany za najważniejsze

		zabroniono mieszczanom kupna ziemi oraz obejmowania wyższych urzędów i stanowisk kościelnych wymienić główne towary eksportowe państwa polsko-litewskiego w XVI w.	postanowienia statutu toruńskiego - scharakteryzować pozycję chłopów i mieszczan w społeczeństwie polskim w XVI i na początku XVII w. - wyjaśnić, dlaczego władcy mieli monopol na wydobycie soli	XVII w. wyjaśnić, z czego wynikał spadek eksportu zboża w Gdańsku w latach 1575–1585	miasto handlowe państwa polsko-litewskiego?” oraz uzasadnić swoje zdanie
Europa i Rzeczpospolita w XVII w.					
1) charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, z uwzględnieniem charakteru wojny trzydziestoletniej XVII,2	Uczeń zna: - daty: 1618, 1618–1648 - strony walczące w wojnie trzydziestoletniej Uczeń rozumie: - pojęcie: defenestracja praska Uczeń potrafi: - wymienić przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej - wyjaśnić, dlaczego cesarscy namiestnicy zostali wyrzuceni przez okno zamku na	Uczeń zna: - datę: 1648 Uczeń rozumie: - pojęcie: pokój westfalski Uczeń potrafi: - scharakteryzować sytuację w Rzeszy przed wybuchem wojny trzydziestoletniej - wskazać na mapie państwa obozu protestanckiego i ich przeciwników	Uczeń rozumie: pojęcia: lisowczycy, łupy wojenne, Palatynat Reński	Uczeń rozumie: - pojęcia: straty demograficzne, zapaść gospodarcza, psucie monety Uczeń potrafi: - wskazać na mapie decyzje terytorialne pokoju westfalskiego - wyjaśnić wpływ wojny trzydziestoletniej na polityczną, społeczną i gospodarczą sytuację w Europie	Uczeń zna: - przykłady psucia monety przez władców uczestniczących w wojnie trzydziestoletniej Uczeń rozumie: - pojęcie: sekularyzacja polityki - zmiany polityczne w Europie po wojnie trzydziestoletniej

	Hradczanach wymienić najważniejsze skutki wojny trzydziestoletniej				
1)przedstawia drogę do nowego modelu monarchii europejskich w epoce nowożytnej, z uwzględnieniem charakterystyki i oceny absolutyzmu francuskiego XVII,1	Uczeń zna: - datę: 1661 - postacie: Ludwika XIV, Armanda Richelieu Uczeń rozumie: - pojęcia: absolutyzm, monarchia absolutna, pierwszy minister, Stany Generalne, hugenoci, Król Słońce Uczeń potrafi: - wymienić charakterystyczne cechy absolutyzmu francuskiego za rządów Ludwika XIV	Uczeń zna: - daty: 1624, 1628, 1629 - postacie: Ludwika XIII, Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki Uczeń rozumie: - pojęcia: regencja, regent, racja stanu, edykt łaski - wpływ zdobycia twierdzy La Rochelle na ogłoszenie edyktu łaski - przyczyny ograniczenia przywilejów politycznych hugenotów Uczeń potrafi: - wyjaśnić znaczenie edyktu łaski - wyjaśnić przyczyny zaangażowania Francji w konflikt z Habsburgami	Uczeń zna: - daty: 1617–1643, 1642, 1685 - postać: Jeana Baptiste’a Colberta Uczeń rozumie: - pojęcia: merkantylizm, protekcjonizm, szlachta urzędnicza - dłaczego kardynał Richelieu bezwzględnie rozprawił się z opozycją Uczeń potrafi: - scharakteryzować i ocenić politykę merkantylizmu	Uczeń zna: - daty: 1701–1714 Uczeń rozumie: - pojęcia: generalny kontroler finansów, wojna o sukcesję hiszpańską Uczeń potrafi: - scharakteryzować politykę zagraniczną Francji w drugiej połowie XVII i na początku XVIII w. - rozstrzygnąć, czy słusznie okres od drugiej połowy XVII w. i na początku XVIII w. nazywany jest epoką francuskiej hegemonii w Europie oraz uzasadnić swoje zdanie - wskazać na mapie nabytki terytorialne Francji w XVII w. - wyjaśnić, dlaczego Wersal nazwano „złotą klatką”	Uczeń zna: - reformy wprowadzone w armii francuskiej w czasie panowania Ludwika XIV Uczeń rozumie: - pojęcia: muszkiet, dragon, grenadier Uczeń potrafi: - zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Wersal to oznaka potęgi czy rozrzutności Ludwika XVI?” oraz uzasadnić swoje zdanie

3)wyjaśnia genezę i opisuje następstwa rewolucji angielskich; XVII,3	Uczeń zna: • daty: 1642–1649, 1688, 1689 • postać: Olivera Cromwella Uczeń rozumie: • pojęcia: wojna domowa w Anglii, nowa szlachta, chwalebna rewolucja, monarchia parlamentarna, Deklaracja praw • dlaczego uchwalono Deklarację praw Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny wybuchu wojny domowej w Anglii • wymienić najważniejsze cechy monarchii parlamentarnej	Uczeń zna: • daty: 1649, 1653 • postacie: Jakuba I Stuarta, Karola I Stuarta Uczeń rozumie: • pojęcia: purytanie, protestanci nonkonformiści, dyktatura, lord protektor • dlaczego hodowla owiec stała się jedną z głównych gałęzi gospodarki w Anglii • przyczyny krytyki Kościoła anglikańskiego przez purytanów Uczeń potrafi: • przedstawić sytuację społeczno-wyznaniową i gospodarczą Anglii w początkach XVII w. • wymienić przyczyny konfliktu między Stuartami a parlamentem angielskim w XVII w.	Uczeń zna: • daty: 1603, 1651, 1659, 1679 • postacie: Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: prezbiterianie, independenci, Armia Nowego Wzoru, <i>Habeas corpus act</i>, Akt nawigacyjny • znaczenie Aktu nawigacyjnego dla rozwoju gospodarczego Anglii Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego purytanie podzielili się na dwa odłamy • opisać przebieg i skutki angielskiej wojny domowej • wymienić przyczyny wojny Anglii z Republiką Zjednoczonych Prowincji • wyjaśnić, w jaki sposób doszło do	Uczeń zna: • daty: 1640, 1640–1653, 1641, 1658, 1685 Uczeń rozumie: • pojęcia: Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielkie napomnienie, Petycja praw, Parlament Kadłubowy Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Armia Nowego Wzoru zyskała opinię jednej z najbardziej nowoczesnych armii w XVII w. • omówić rolę Marii II Stuart w objęciu tronu przez Wilhelma III Orańskiego	Uczeń rozumie: • pojęcia: spisek prochowy, „papiści” • przyczyny i konsekwencje wojen Anglii ze Szkocją Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego ustawa <i>Habeas corpus act</i> jest uznana za jeden z fundamentów przyszłej brytyjskiej demokracji • porównać ewolucję ustroju Francji oraz Anglii w XVII w.
---	---	--	---	---	---

		- wskazać na mapie obszar, który w czasie wojny domowej w Anglii znalazł się pod kontrolą parlamentu - przedstawić okres dyktatury Cromwella - wymienić prawa uzyskane przez parlament na mocy Deklaracji praw	powstania monarchii parlamentarnej		
2) opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. XVII,4	Uczeń zna: - czas występowania baroku w Europie (koniec XVI w. – połowa XVIII w.) - postacie: Kartezjusza, Johna Locke’a - obiekty: kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie Uczeń rozumie: - pojęcia: barok, ekspresja, fasada, racjonalizm, empiryzm, rewolucja naukowa	Uczeń zna: - daty: 1643–1644 - postacie: Jana Chryzostoma Paska, Thomasa Hobbesa, Isaaca Newtona - obiekty: kolumna Zygmunta Uczeń rozumie: - pojęcia: światłości, efekt iluzji, dynamizm, portret trumienny, pamiątnikarstwo Uczeń potrafi: - przedstawić cechy kultury baroku - wyjaśnić, w jakim celu tworzone portrety trumienne	Uczeń zna: - daty: 1677–1696 - postacie: El Greca, Tylmana z Gameren, Francisca Bacona, Johannesa Keplera, Jana Heweliusza, Wacława Potockiego - obiekty: pałac króla Jana Sobieskiego w Wilanowie Uczeń rozumie: - pojęcia: manieryzm, barok dworski Uczeń potrafi: - opisać cechy manieryzmu na	Uczeń zna: - datę: 1637 - postacie: Tomasza Dolabelli, Barucha Spinozy - nowe przyrządy do badań skonstruowane w tym okresie – mikroskop, pompa próżniowa, teleskop zwierciadlany Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jaką rolę odgrywała sztuka barokowa w działaniach Kościoła, dworów królewskich i magnackich	Uczeń zna: - postacie: Samuela Twardowskiego, Macieja Kazimierza Sarbiewskiego Uczeń potrafi: - przedstawić dokonania twórców epoki baroku w Rzeczypospolitej - przedstawić rolę portretu trumiennego jako źródła historycznego

	Uczeń potrafi: • podać charakterystyczne cechy baroku • wyjaśnić założenia racjonalizmu i empiryzmu		przykładzie dzieł El Greca	• przedstawić główne osiągnięcia uczonych doby baroku • scharakteryzować dwa nurty filozofii doby baroku oraz myśl polityczną tej epoki	
1) opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając wpływy obce, <i>liberum veto</i> i rokosze; 2) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; 3) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim w XVII w.;	Uczeń zna: • daty: 1587, 1606 • postacie: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: rokosz Zebrzydowskiego, magnateria, oligarchia • powiązania rodzinne Zygmunta III Wazy z Jagiellonami Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny zawiązania się opozycji przeciw królowi Zygmuntowi III Wazie • wymienić postulaty rokoszan	Uczeń zna: • postacie: Maksymiliana III Habsburga, Jana Zamoyskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: klientelizm, oligarchizacja życia politycznego, wojewoda • przyczyny podwójnej elekcji • rolę Jana Zamoyskiego w konflikcie z królem Zygmuntom III Wazą Uczeń potrafi: • wymienić konkurentów Zygmunta Wazy do polskiego tronu • wymienić i scharakteryzować	Uczeń zna: • daty: 1589, 1607 Uczeń rozumie: • pojęcia: sejm pacyfikacyjny, monarchia mieszana, regres gospodarczy, stagnacja Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polegała monarchia mieszana • wyjaśnić przyczyny regresu gospodarczego w pierwszych dziesięcioleciach XVII w. • wyjaśnić konsekwencje bitwy pod Guzowem • scharakteryzować wzrost znaczenia magnaterii za	Uczeń zna: • datę: 1605 • postacie: Stanisława Lubomirskiego, Piotra Skargi Uczeń rozumie: • pojęcia: kaznodzieja, stronnictwo popularystów, stronnictwo regalistów, <i>Kazania sejmowe</i> • zjawisko zamykania się stanu społecznego • cel zwołania sejmów w 1605 i 1606 r. Uczeń potrafi: • omówić wpływ zmian społeczno-gospodarczych w Rzeczypospolitej w XVII w. na sytuację polityczną	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, przyczyny konfliktu Jana Zamoyskiego z królem • omówić znaczenie magnaterii dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej

4) rozpoznaje dokonania twórców epoki baroku powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów. XXIII, 1,2,3,4		ć działania dwóch obozów politycznych w czasie elekcji • przedstawić żądania postawione przez Litwinów przyszłemu królowi • przedstawić przyczyny i rezultat bitwy pod Byczyną • wyjaśnić, do czego doprowadziły próby wzmocnienia władzy królewskiej przez Zygmunta III Wazę	panowania Zygmunta III Wazy i ocenić skutki tego zjawiska • ocenić zjawisko klientelizmu	kraju • wskazać na mapie Byczynę, Guzów, regiony Rzeczypospolitej, gdzie było najwięcej rezydencji magnackich	
1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2) ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy; 3) charakteryzuje zmiany granic	Uczeń zna: • daty: 1600–1635, 1605, 1620, 1621, 1655–1660 • postaci: Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Wazy, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego	Uczeń zna: • daty: 1599, 1626–1629, 1627 • postaci: Augustyna Kordeckiego, Karola X Gustawa Uczeń rozumie: • pojęcia: inkorporacja, Kozacy, paulini, ikona, przeor Uczeń potrafi: • wyjaśnić religijny	Uczeń zna: • daty: 1600, 1622, 1629, 1635, 1660 Uczeń rozumie: • pojęcia: uniwersał, konfederacja w Tyszowcach, śluby lwowskie, wojna szarpana Uczeń potrafi: • omówić wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisły • przedstawić	Uczeń zna: • daty: 1655, 1657 Uczeń rozumie: • pojęcia: lenno, traktat welawsko-bydgoski Uczeń potrafi: • scharakteryzować cele polityki zagranicznej Wazów na tronie polskim • ocenić rezultaty wojen stoczonych	Uczeń zna: • postać: Janusza Radziwiłła Uczeń rozumie: • pojęcia: układ w Kiejdanach • przyczyny zawarcia układu w Kiejdanach Uczeń potrafi: • wymienić dzieła malarskie, literackie oraz filmy związane

Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; XXII, 1,2,3	Uczeń rozumie: - pojęcia: husaria, hetman, potop szwedzki, pospolite ruszenie Uczeń potrafi: - scharakteryzować rolę husarii w bitwie pod Kircholmem - wymienić przyczyny wojen ze Szwecją i z Turcją w XVII w. - omówić postanowienia pokoju oliwskiego	i propagandowy aspekt obrony Jasnej Góry wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych ze Szwecją i z Turcją w pierwszej połowie XVII w.	postawy Polaków w czasie potopu szwedzkiego - wymienić postanowienia zawieranych ze Szwecją rozejmów i podpisywanych traktatów - wyjaśnić przyczyny, dla których Jan Kazimierz złożył śluby lwowskie	przez Rzeczpospolitą w pierwszej połowie XVII w. wyjaśnić przyczyny zawarcia i ocenić postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich dla Rzeczypospolitej	tematycznie z wojnami Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją w XVII w.
1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 3)charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; XXII, 1,3	Uczeń zna: - daty: 1604, 1610, 1648, 1667 - postacie: Dymitra Samozwańca I, Stanisława Żółkiewskiego, Bohdana Chmielnickiego Uczeń rozumie: - pojęcia: dymitriada, Kozacy, rozejm w Andruszowie Uczeń potrafi: - wymienić przyczyny wojny	Uczeń zna: - daty: 1605, 1606 - postacie: Iwana IV Groźnego, Borysa Godunowa Uczeń rozumie: - pojęcia: wielka smuta, sobór ziemski, carewicz, bojarzy, rejestr kozacki Uczeń potrafi: - omówić przyczyny i skutki kryzysu wewnętrznego w Rosji - przedstawić	Uczeń zna: - daty: 1607–1608, 1609, 1612, 1613, 1618 - postacie: Dymitra Samozwańca II, Wasyla II Szujskiego, Michała Romanowa Uczeń rozumie: - pojęcia: porohy, Sicz, rozejm w Dywilinie Uczeń potrafi: - przedstawić okoliczności	Uczeń zna: - daty: 1649, 1651, 1654, 1654–1667, 1658 - postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Rzeczpospolita Federacją Trojga Narodów, ataman, ugoda w Perejaśławiu, ugoda w Hadziaczu, ugoda	Uczeń zna: - daty: 1656, 1660 - postać: Jerzego Sebastiana Lubomirskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: ugoda cudnowska, osełdec, szarawary, spisa Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Cudnowem zostało

	z Rosją w pierwszej połowie XVII w. • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Kłuszynem • przedstawić przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego • wymienić postanowienia rozejmu w Andruszowie	przyczyny udzielenia poparcia Dymitrowi Samozwańcowi przez polskich i litewskich magnatów • scharakteryzować rządy Dymitra Samozwańca i ich skutki • wyjaśnić, jaką rolę pełnił rejestr kozacki	zamordowania Dymitra Samozwańca I • wyjaśnić, jak doszło do drugiej dymitriady • wyjaśnić, dlaczego królewicz Władysław nie objął tronu carskiego • wskazać na mapie miejsca bitew oraz ziemie przyznane Rzeczypospolitej na mocy rozejmu w Dywilinie • wyjaśnić okoliczności zapoczątkowania w Rosji panowania dynastii Romanowów	pod Zborowem Uczeń potrafi: • omówić postanowienia ugody pod Zborowem • wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Beresteczkiem nie zostało wykorzystane • wyjaśnić znaczenie ugody w Perejaśławiu dla losów Ukrainy • omówić główne postanowienia ugody w Hadziaczu • przedstawić i pokazać na mapie przebieg wydarzeń i miejsca bitew w czasie powstania Chmielnickiego	zaprzepaszczone • scharakteryzować uzbrojenie piechoty kozackiej
1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2) oświadczenie znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej	Uczeń zna: • daty: 1648, 1652 • postać: Władysława Sicińskiego Uczeń rozumie: • pojęcie: <i>liberum veto</i> Uczeń potrafi:	Uczeń zna: • daty: 1665–1666, 1668 • postaci: Ludwika Marii, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: elekcja <i>vivente rege</i>,	Uczeń zna: • daty: 1658, 1666 • postaci: Hieronima Radziejowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: konwersja, ksenofobia, sąd sejmowy, anarchia	Uczeń rozumie: • pojęcia: obstrukcja sejmowa Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny bicia monet nie – pełnowartościowych • wyjaśnić, w jaki	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Jerzy Sebastian Lubomirski jest postacią kontrowersyjną • wyjaśnić znaczenie ukazania się pierwszego

Obojga Narodów i Europy; 3) charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; XXII, 1,2,3	• wyjaśnić, w jaki sposób potop szwedzki wpłynął na załamanie gospodarcze kraju • wyjaśnić okoliczności użycia <i>liberum veto</i> po raz pierwszy na sejmie walnym	abdykacja, gospodarstwo zagrodnicze, gospodarstwo chałupnicze Uczeń potrafi: • wymienić i wskazać na mapie straty terytorialne Rzeczypospolitej w XVII w. • wyjaśnić stosowanie przez Szwedów zasady „wojna żywi się sama” • wyjaśnić przyczyny wybuchu rokoszu Lubomirskiego • wyjaśnić przyczyny abdykacji Jana Kazimierza Wazy	Uczeń potrafi: • wskazać okres, w którym największa liczba sejmów zakończyła się bez podjęcia uchwał • wyjaśnić skutki polityczne bitwy pod Mławami • podać przykłady kradzieży dóbr kultury przez Szwedów w XVII w. • wyjaśnić, dlaczego sejm podjął decyzję o wygnaniu braci polskich • omówić wpływ wojen na poziom życia mieszkańców kraju	sposób okres wojen wpłynął na kryzys kultury szlacheckiej • ocenić rolę zasady <i>liberum veto</i> w funkcjonowaniu demokracji szlacheckiej • ocenić, czy słusznie Hieronima Radziejowskiego uważa się za jednego z największych zdrajców w dziejach Rzeczypospolitej	polskiego <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i>
1) omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2) oenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej	Uczeń zna: • daty: 1672, 1672–1699, 1673, 1683 • postacie: Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego Uczeń rozumie:	Uczeń zna: • datę: 1669 • postacie: Eleonory Habsburg, Karola V Leopolda, Jakuba Sobieskiego Uczeń rozumie: • pojęcie: czambuł • znaczenie	Uczeń zna: • daty: 1674, 1676 • postacie: Marysienki Sobieskiej, Kara Mustafy, Leopolda I Habsburga Uczeń rozumie: • pojęcie: rozejm w Żurawnie	Uczeń zna: • daty: 1684, 1696, 1699 • postacie: Augusta II Mocnego, Krzysztofa Grzymułtowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Liga Święta,	Uczeń zna: • daty: 1686, 1698 • postać: Feliksa Kazimierza Potockiego Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego kandydatura Jakuba

Obojga Narodów i Europy; 3) charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; XXII, 1,2,3	• pojęcia: haracz, sułtan, wezyr, odsiecz wiedeńska Uczeń potrafi: • wymienić postanowienia traktatu w Buczaczu • pokazać na mapie Podole, Buczacz, Chocim, Wiedeń • wyjaśnić, dlaczego król udał się z odsieczą oblężonemu przez Turków Wiedniowi	odsieczy wiedeńskiej w dziejach Europy Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do zwycięstwa sił sprzymierzonych w bitwie pod Wiedniem • wyjaśnić, z czego wynikała skuteczność bojowa husarii	Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie zwycięstwa pod Chocimiem dla wyboru na króla Jana Sobieskiego • omówić warunki rozejmu w Żurawnie • wyjaśnić, dlaczego koronacja Jana III Sobieskiego odbyła się dopiero dwa lata po jego elekcji	lewobrzeżna Ukraina, traktat (pokój) Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie bitew pod Parkanami • wymienić państwa, które zawiązały Ligę Świętą i wyjaśnić cele polityczne Ligi • wymienić postanowienia pokoju Grzymułtowskiego i wskazać na mapie ziemie wymienione w traktacie pokojowym • wymienić postanowienia pokoju w Karłowicach i ocenić, czy były one sukcesem Augusta II Mocnego	Sobieskiego na króla Polski nie zyskała akceptacji szlachty • wyjaśnić, czego zażądała Rosja za udział w koalicji antytureckiej • wyjaśnić przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Podhajcami • wymienić dzieła artystyczne, których tematem była wiktoria wiedeńska
Wiek oświecenia					
1) charakteryzuje postęp techniczny	Uczeń zna: • daty: 1717, 1783 • postacie: Woltera, Josepha	Uczeń zna: • daty: 1662, 1666, 1741, 1762 • postacie:	Uczeń zna: • daty: 1751–1765 • postacie: Denisa Diderota, Isaaca	Uczeń zna: • datę: 1784 • postacie: Immanuela Kanta,	Uczeń zna: • postacie: Daniela Defoe, Jonathana Swifta

i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej; 2) wyjaśnia główne idee oświecenia i rozpoznaje dokonania epoki w dziedzinie kultury; 3) charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą Obojga Narodów; XXIV, 1,2,3,	i Jacques'a Montgolfier państwo, w którym po raz pierwszy w Europie wprowadzono powszechny obowiązek szkolny Uczeń rozumie: • pojęcia: prawa naturalne, oświecenie, rewolucja naukowa, empiryzm, racjonalizm • ideę, zgodnie z którą rozum odwołujący się do doświadczenia jest źródłem wiedzy o człowieku i otaczającym go świecie Uczeń potrafi: • wymienić główne cechy oświecenia • wyjaśnić wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na spadek analfabetyzmu	Monteskiusza, Jeana-Jacques'a Rousseau • poglądy głoszone przez Monteskiusza w dziele <i>O duchu praw</i> • poglądy głoszone przez Rousseau w dziele <i>Umowa społeczna</i> • pierwsze akademie nauk Uczeń rozumie: • pojęcia: umowa społeczna, ateizm, deizm, trójpodział władzy, laicyzacja, Akademia Rysiów, Towarzystwo Królewskie Uczeń potrafi: • wyjaśnić genezę oświecenia • scharakteryzować zasadę trójpodziału władzy • scharakteryzować poglądy myślicieli oświeceniowych na temat państwa • wyjaśnić przełom w medycynie,	Newtona, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Benjamina Franklina • wynalazki i odkrycia epoki oświecenia Uczeń rozumie: • pojęcia: zasady dynamiki, prawo powszechnego ciążenia, piorunochron Uczeń potrafi: • ocenić znaczenie <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> w popularyzacji wiedzy • wymienić główne osiągnięcia oświecenia w dziedzinie nauki	Mosesa Mendelssohna • poglądy głoszone przez Kanta w <i>Krytyce czystego rozumu</i> Uczeń rozumie: • pojęcia: teoria poznania, przewrót kopernikański w filozofii Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób Immanuel Kant zdefiniował oświecenie • scharakteryzować rolę salonów literackich w propagowaniu haseł oświecenia • wyjaśnić, jaki wpływ na rozwój nauki miały loże masońskie i akademie nauk • wyjaśnić, dlaczego Immanuela Kanta uważa się za sprawcę przewrotu kopernikańskiego w filozofii	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób literatura odwoływała się do głównych haseł oświecenia
---	--	--	---	--	---

	w społeczeństwie	który spowodował wprowadzenie szczepionki przeciwko ospie			
1) charakteryzuje postęp techniczny i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej; XXIV,1	Uczeń zna: • datę: 1769 • postać: Jamesa Watta • zasadę działania maszyny parowej Uczeń rozumie: • pojęcia: rewolucja przemysłowa, patent, maszyna parowa Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jakich dziedzinach gospodarki znalazł zastosowanie wynalazek maszyny parowej • wyjaśnić działanie maszyny parowej	Uczeń zna: • datę: 1712 • postać: Thomasa Newcomena Uczeń rozumie: • pojęcie: rozwój demograficzny • przyczyny spadku liczby urodzeń w XVIII w. • wpływ poprawy warunków sanitarnych na spadek śmiertelności Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny rozkwitu demograficznego w XVIII-wiecznej Europie • wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej w Anglii	Uczeń zna: • datę: 1776 • postać: Adama Smitha • poglądy Smitha zawarte w dziele <i>Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów</i> Uczeń rozumie: • pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, proces groduzenia, urbanizacja, klasa robotnicza (proletariat), liberalizm ekonomiczny (gospodarczy), „niewidzialna ręka rynku” (wolna konkurencja) Uczeń potrafi: • scharakteryzować przemiany w rolnictwie w XVIII w. • wyjaśnić negatywne skutki procesu	Uczeń zna: • postać: François Quesnaya Uczeń rozumie: • pojęcie: fizjokratyzm Uczeń potrafi: • wymienić główne założenia fizjokratyzmu • wskazać podobieństwa i różnice między fizjokratyzmem a liberalizmem • wymienić wynalazki rewolucji przemysłowej i scharakteryzować skutki ich zastosowania	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób wzrost liczby mieszkańców w miastach wymuszał wprowadzenie zmian w przestrzeni urbanistycznej

			urbanizacji		
			• przedstawić poglądy Adama Smitha		
1) charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą Obojga Narodów; XXIV, 3,	Uczeń zna: • daty: 1689–1721, 1762–1796, 1740–1772 • postaci: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy Uczeń rozumie: • pojęcia: absolutyzm oświecony, europeizacja społeczeństwa Uczeń potrafi: • wyjaśnić, czym był absolutyzm oświecony • podać przykłady reform przeprowadzonych przez Piotra I	Uczeń zna: • daty: 1701, 1773 • postać: Jemieliana Pugaczowa Uczeń rozumie: • pojęcia: wielkie poselstwo, powstanie Pugaczowa, grażdanka, dworanie, Senat Rządzący • konieczność modernizacji armii przez Piotra I • cel podróży Piotra I Wielkiego po Europie Zachodniej Uczeń potrafi: • scharakteryzować reformy polityczne oraz społeczno-gospodarcze Piotra I • omówić rolę Piotra I w budowie rosyjskiej floty • wyjaśnić, dlaczego obcinanie bród wywoływało sprzeciw części	Uczeń zna: • daty: 1765–1780, 1781, 1781–1785 • postaci: Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Józefa II Uczeń rozumie: • pojęcia: współrządy, józefinizm, edykt o tolerancji (patent tolerancyjny), gubernie, „król sierżant” • co zyskał elektor Fryderyk III, koronując się w Królewcu na króla Prus Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Pruskiego • wyjaśnić, dlaczego Fryderyka Wilhelma I nazywano „królem sierżantem”	Uczeń zna: • daty: 1713–1740, 1760, 1764, 1787 Uczeń rozumie: • pojęcia: system północny, Rada Państwa, scentralizowana administracja, unifikacja państwa Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób Fryderyk II dążył do odbudowy państwa po wojnie siedmioletniej • wyjaśnić, co oznacza sformułowane przez Fryderyka Wielkiego stwierdzenie, że „panujący jest pierwszym sługą państwa”	Uczeń zna: • daty: 1768, 1785 Uczeń rozumie: • pojęcia: Nadworna Komisja Edukacyjna, Karta szlachty Uczeń potrafi: • ocenić, czy rządy i reformy Fryderyka II oraz Józefa II były zgodne z ideą monarchii oświeconych • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Katarzyna II kontynuowała reformy i politykę Piotra I?” oraz uzasadnić swoje zdanie

		społeczeństwa rosyjskiego - wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania chłopów w 1773 r. w Rosji - wskazać na mapie obszary przyłączone do Rosji w czasach Piotra I i Katarzyny II	przedstawić reformy przeprowadzone w monarchii Habsburgów przez Marię Teresę i Józefa II		
1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość; 2) charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle założeń konstytucji amerykańskiej; 3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej; 4) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej	Uczeń zna: - daty: 1775–1783, 1776 - postacie: George’a Washingtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: amerykańska wojna o niepodległość (rewolucja amerykańska), Deklaracja niepodległości Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny wojny	Uczeń zna: - daty: 1773, 1787 - postacie: Benjamina Franklina, Thomasa Jeffersona Uczeń rozumie: - pojęcia: ”bostońska herbatka” opłaty stemplowe, ojcowie założyciele, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent Uczeń potrafi: - wymienić główne postanowienia Konstytucji Stanów	Uczeń zna: - daty: 1775, 1777 Uczeń rozumie: - pojęcia: Pierwszy Kongres Kontynentalny, Drugi Kongres Kontynentalny, ojcowie założyciele Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w których zapisach Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały odzwierciedlone główne idee epoki oświecenia	Uczeń zna: - daty: 1779, 1783 - postać: Jerzego III Uczeń rozumie: - pojęcie: pokój paryski Uczeń potrafi: - opisać udział Polaków w amerykańskiej wojnie o niepodległość - wymienić państwa, które przyłączyły się do konfliktu po stronie kolonii - wymienić postanowienia pokoju paryskiego - wskazać na mapie: Boston, Filadelfię, Savannah, Trenton	Uczeń potrafi: wyjaśnić, w jaki sposób Amerykanie czczą polskich bohaterów rewolucji amerykańskiej

z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej; 5) przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych. XXV, 1,2,3,4	kolonii z Wielką Brytanią wymienić główne postanowienia Deklaracji niepodległości	Zjednoczonych i opisać kompetencje poszczególnych organów władzy wskazać na mapie kolonie, które weszły w skład Stanów Zjednoczonych Ameryki			
1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość; 2) charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle założeń konstytucji amerykańskiej; 3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej; 4) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i	Uczeń zna: - datę: 14 VII 1789 - postacie: Ludwika XVI, Marii Antoniny Uczeń rozumie: - pojęcia: Bastylia, Stany Generalne, Wersal, burżuazja, stan trzeci Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego Ludwik XVI zwołał Stany Generalne - wyjaśnić, dlaczego zdobycie Bastylii jest uważane za początek rewolucji francuskiej	Uczeń zna: - daty: 1789, 1791 - postacie: Emmanuela Josepha Sieyèsa, Marie Josepha de La Fayette’a Uczeń rozumie: - pojęcia: Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), Gwardia Narodowa, Deklaracja praw człowieka i obywatela Uczeń potrafi: - scharakteryzować społeczne, gospodarcze i polityczne przyczyny	Uczeń zna: - daty: 1792, 1793, 1793–1794 - postacie: Maksymiliana Robespierre’a Uczeń rozumie: - pojęcia: monarchia konstytucyjna, Zgromadzenie Prawodawcze, dyktatura, gilotyna Uczeń potrafi: - scharakteryzować główne założenia konstytucji francuskiej z 1791 r. - wyjaśnić, o co został oskarżony Ludwik XVI - omówić symboliczne znaczenie, jakie miało dla	Uczeń zna: - daty: 1795, 1795–1799 Uczeń rozumie: - pojęcia: Istota Najwyższa, przewrót termidoriański, dyktatoriat, Rada Pięciuset, Rada Starszych Uczeń potrafi: - wyjaśnić reakcję międzynarodową na sytuację we Francji - wyjaśnić, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego - omówić skutki rewolucji francuskiej	Uczeń zna: - postać: Olympe de Gouges Uczeń rozumie: - pojęcia: Deklaracja praw kobiety i obywatelki Uczeń potrafi: - wyjaśnić znaczenie rewolucji francuskiej w dziejach Europy

społecznej;. XXV, 1,2,3		wybuchu rewolucji we Francji - wymienić główne założenia Deklaracji praw człowieka i obywatela - wskazać punkty Deklaracji praw człowieka i obywatela odwołujące się do głównych haseł oświecenia - wymienić symbole rewolucji francuskiej	rewolucjonistów ścięcie Ludwika XVI		
Rzeczpospolita w XVIII w.					
1) opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich; 2) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy osłabienia	Uczeń zna: - daty: 1697, 1733 - postacie: Augusta II Mocnego, Augusta III Uczeń rozumie: - pojęcia: podwójna elekcja Uczeń potrafi: - wymienić najważniejsze przejawy kryzysu wewnętrznego Rzeczypospolitej za rządów Sasów	Uczeń zna: - daty: 1700–1721, 1704, 1709, 1717 - postać: Stanisława Leszczyńskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: wielka wojna północna, koterie, konfederacja sandomierska, sejm niemy Uczeń potrafi: - omówić okoliczności objęcia tronu	Uczeń zna: - daty: 1702, 1715, 1720 - postać: Michała Radziejowskiego - rezultat i konsekwencje bitwy pod Kliszowem Uczeń rozumie: - pojęcia: konfederacja tarnogrodzka, konfederacja generalna, pogłównie, układ w Poczdamie	Uczeń zna: - daty: 1732, 1740 - postacie: Stanisława Ledóchowskiego, Michała Fryderyka Czartoryskiego, Jana Klemensa Branickiego, Karola Stanisława Radziwiłła, Stanisława Konarskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: hiberna, wojna o sukcesję polską, Familia,	Uczeń zna: - postać: Henryka Brühla Uczeń rozumie: - pojęcia: dobra stołowe, Kamera Uczeń potrafi: - ocenić działalność polityczną Stanisława Leszczyńskiego w okresie wojny północnej

suwerenności państwa polskiego; wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja. XXVI,1,2,		przez Stanisława Leszczyńskiego - scharakteryzować sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w czasie wielkiej wojny północnej - wymienić postanowienia sejmu niemego - podać przyczyny redukcji liczby wojska w Rzeczypospolitej uchwalonej na sejmie niemym	- znaczenie bitwy pod Kliszowem dla działań w czasie wielkiej wojny północnej na terenie Rzeczypospolitej Uczeń potrafi: - scharakteryzować skutki społeczne i gospodarcze udziału Rzeczypospolitej w wielkiej wojnie północnej - wyjaśnić, jak odbywała się ingerencja obcych państw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w czasach saskich	republikanci, pijarzy, Collegium Nobilium Uczeń potrafi: - scharakteryzować programy stronnictw politycznych, które działały w okresie panowania Augusta III - wyjaśnić, na czym polegała reforma szkolnictwa opracowana przez Stanisława Konarskiego	
1) opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich; 2) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii	Uczeń zna: - daty: 1764, 1772 - postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana, Katarzyny II Wielkiej Uczeń rozumie:	Uczeń zna: - daty: 1767, 1768–1772 - postacie: Nikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: dysydenci, konfederacje	Uczeń zna: - daty: 1773–1775 - postać: Adama Ponińskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca Uczeń potrafi: - wymienić	Uczeń zna: - postacie: Michała Hieronima Radziwiłła, Ottona Magnusa von Stackelberga Uczeń rozumie: - pojęcie: departament Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - postacie: Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Samuela Korsaka Uczeń potrafi: - ocenić postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym

wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego; 3) przedstawia reformy z pierwszych lat panowania Stanisława Augusta; 4) wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej;	- pojęcie: sejm konwokacyjny Uczeń potrafi: - wyjaśnić okoliczności wyboru na króla Stanisława Augusta Poniatowskiego - wymienić uczestników I rozbioru Rzeczypospolitej - wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku I rozbioru	dysydenckie, prawa kardynalne, konfederacja barska Uczeń potrafi: - wymienić prawa kardynalne - podać przyczyny zawiązania konfederacji barskiej - przedstawić postulaty konfederatów barskich - wskazać na mapie obszary objęte walką zbrojną w czasie wojny domowej 1768–1772 - wyjaśnić rolę Rosji w elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego	postanowienia sejmu rozbiorowego scharakteryzować postawę posłów podczas obrad sejmu rozbiorowego	- rozstrzygnąć, czy prawa kardynalne wzmacniały czy osłabiały państwo, oraz uzasadnić swoją opinię - wyjaśnić wizję artystyczną sejmu rozbiorowego stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Rejtan. Upadek Polski</i>	
1) rozpoznaje dokonania przedstawicieli polskiego oświecenia w dziedzinie kultury; 2) omawia rolę instytucji oświeceniowych	Uczeń zna: - daty: 1765, 1773 - postacie: Hugona Kołłątaja, Ignacego Krasickiego, Adama Kazimierza Czarotorskiego Uczeń rozumie:	Uczeń zna: - datę: 1770 - postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Franciszka Bohomolca, Ignacego Potockiego Uczeń rozumie:	Uczeń zna: - datę: 1775 - postacie: Grzegorza Piramowicza, Adama Naruszewicza Uczeń rozumie: - pojęcie: Towarzystwo do		Uczeń rozumie: - pojęcie: Biblioteka Załuskich Uczeń potrafi: - przedstawić dorobek kulturalny Rzeczypospolitej za panowania

(Komisja Edukacji Narodowej, Biblioteka Załuskich, teatr, czasopiśmiennictwo). XXVIII, 1,2	- pojęcia: czasy stanisławowskie, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej (KEN) Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego król utworzył Szkołę Rycerską - wyjaśnić, w jakim celu została powołana Komisja Edukacji Narodowej	- pojęcia: obiady czwartkowe Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego obiady czwartkowe zwane były „obiadami rozsądnymi” - podać miejsca, w których odbywały się obiady czwartkowe - omówić zadania, które stawiała nauczycielom Komisja Edukacji Narodowej	Ksiąg Elementarnych Uczeń potrafi: - omówić strukturę instytucji oświatowych, których pracę miała nadzorować Komisja Edukacji Narodowej - wyjaśnić, w jakim celu powstało Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych - wskazać przeszkody, które utrudniały pracę Komisji Edukacji Narodowej - wskazać różnicę między obiadami czwartkowymi i spotkaniami w salonach literackich Europy Zachodniej		Stanisława Augusta Poniatowskiego
4)wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej; wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia	Uczeń zna: - daty: 1791, 1793 - postacie: Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica Uczeń rozumie: - pojęcia: Konstytucja 3	Uczeń zna: - daty: 1788–1792, 1789 - postacie: Stanisława Małachowskiego, Jana Dekerta Uczeń rozumie: - pojęcia: reforma	Uczeń zna: - datę: 1792 - postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Ignacego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego,	Uczeń zna: - postacie: Józefa Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki Uczeń rozumie: - pojęcia: aklamacja, diariusz, Order Virtuti Militari	Uczeń zna: postacie: Stanisława Bielińskiego, Jakoba Johanna Sieverssa, Ludwiga Heinricha Buchholtza Uczeń potrafi:

jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja. XXVI,4	maja, Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), kadencja sejm Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia Konstytucji 3 maja - wyjaśnić, jak doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej - wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w II rozbiorze - wyjaśnić, dlaczego Austria nie uczestniczyła w II rozbiorze Rzeczypospolitej	skarbowo-wojskowa, sejm skonfederowany, unifikacja, Straż Praw, jurysdykcja, czarna procesja, ustawa o miastach królewskich, ustawa rządowa, gołota (nieposesjonaci), instrukcje poselskie, ustawa o reformie sejmików Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego część szlachty była przeciwna reformom dotyczącym miast i mieszczaństwa - wyjaśnić cel zorganizowania czarnej procesji - scharakteryzować reformy Sejmu Wielkiego	Michała Poniatowskiego, Jacka Małachowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: stronnictwo patriotyczne (republikańskie), stronnictwo hetmańskie, stronnictwo królewskie (dworskie), ofiara dziesiątego grosza, konfederacja targowicka Uczeń potrafi: - wyjaśnić trudności, jakie napotymano przy realizacji reformy skarbowo-wojskowej - scharakteryzować programy i działalność stronnictw na Sejmie Wielkim	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego przeciwnicy Konstytucji 3 maja uważali, że była ona zamachem stanu - omówić przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja - wyjaśnić, dlaczego król Stanisław August przystąpił do konfederacji targowickiej - wskazać na mapie Zieleńce i Dubienkę - ocenić postawę szlachty w trakcie sejmiku rozbiorowego w 1793 r.	- wyjaśnić wizję artystyczną stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Konstytucja 3 maja 1791 r.</i> - ocenić, czy postanowienia Konstytucji 3 maja były zgodne z ideami oświecenia
1) wyjaśnia wpływ konfederacji targowickiej na wybuch wojny z Rosją;	Uczeń zna: - daty: 1794, 1795 - postacie: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa	Uczeń zna: - postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Uniwersał	Uczeń zna: postacie: Antoniego Madalińskiego, Aleksandra Suworowa, Ignacego	Uczeń zna: postacie: Ignacego Działyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Józefa Wybickiego, Józefa	Uczeń zna: - datę: 1798 - postacie: Osipa Igelströma, Aleksandra Tormasowa, Iwana Fersena,

2) charakteryzuje przebieg powstania kościuszkowskiego, z uwzględnieniem roli jego przywódców; 3) opisuje zasięg terytorialny drugiego i trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej; 4) przedstawia przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.; 5) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Rzeczypospolitej w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i na świecie. XXVII,1,2,3,4	Uczeń rozumie: • pojęcia: insurekcja, naczelnik siły zbrojnej narodowej, kosynierzy Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego • omówić przebieg bitwy pod Racławicami • podać przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego • wskazać na mapie ziemie, które utraciła Rzeczpospolita w III rozbiorze	połaniecki, klub jakobinów Uczeń potrafi: • wymienić postanowienia Uniwersału połanieckiego i wyjaśnić, w jaki sposób zmieniał on sytuację chłopów • omówić przebieg wydarzeń w Warszawie i Wilnie w czasie insurekcji kościuszkowskiej	Zakrzewskiego, Józefa Zabięły, Józefa Ankwicza, Józefa Kazimierza Kossakowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Rada Zastępcza Tymczasowa, Sąd Najwyższy Kryminalny, rzeź Pragi Uczeń potrafi: • scharakteryzować nastroje polityczne wśród mieszkańców stolicy i podejmowane przez nich działania • omówić przebieg wydarzeń w czasie powstania kościuszkowskiego z uwzględnieniem najważniejszych bitew • wskazać na mapie Racławice, Szczekociny, Połaniec, Maciejowice, Radoszyce, Grodno	Pawlikowskiego Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Prusy przystąpiły do tłumienia insurekcji • scharakteryzować przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, uwzględniając ich aspekt polityczny, społeczny i militarny • ocenić straty terytorialne i ludnościowe, jakie poniosła Rzeczpospolita na rzecz Rosji, Austrii i Prus w wyniku III rozbioru	Tomasza Wawrzeckiego Uczeń rozumie: • pojęcie: konwencja petersburska Uczeń potrafi: • wymienić postanowienia konwencji petersburskiej • ocenić panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego • ocenić postawę i dokonania Tadeusza Kościuszki
--	---	---	---	--	---

Epoka napoleońska					
1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie; 2) przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech; 3) charakteryzuje genezę, ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego; 4) ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy. XXIX, 1,2,3,4	Uczeń zna: • daty: 1799, 1804, 1807 • postacie: Napoleona Bonaparte, Józefiny Uczeń rozumie: • pojęcia: pierwszy konsul, referendum, cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do wprowadzenia konsultatu we Francji • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do koronacji cesarskiej Napoleona • wymienić główne zasady z Kodeksu Napoleona • wymienić postanowienia pokoju w Tylży	Uczeń zna: • daty: 1805, 1806 • postacie: Aleksandra I, Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III Uczeń rozumie: • pojęcia: zamach 18 brumaire’a, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński, protektorat Uczeń potrafi: • wyjaśnić skutki bitwy pod Austerlitz • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Związek Reński • wymienić główne państwa należące do Związku Reńskiego • wskazać na mapie Austerlitz, Jenę, Auerstedt, Hławę Pruską, Frydland, Tylżę	Uczeń zna: • daty: 1800, 1801 Uczeń rozumie: • pojęcia: Bank Francji, „szlachta zasług”, konkordat Uczeń potrafi: • scharakteryzować politykę wewnętrzną Napoleona • wymienić postanowienia konkordatu podpisanego przez Napoleona ze Stolicą Apostolską	Uczeń rozumie: • pojęcie: system napoleoński Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak funkcjonował system napoleoński w Europie • wymienić państwa zależne od Francji oraz takie, na których tronach zasiedli członkowie rodziny Napoleona	

1) przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech; XXIX, 1,2,3,4	Uczeń zna: • datę: 1797 • postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego • słowa <i>Pieśni Legionów Polskich</i> Uczeń rozumie: • pojęcie: <i>Pieśń Legionów Polskich</i> Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego doszło do powstania Legionów Polskich we Włoszech • wyjaśnić znaczenie <i>Pieśni Legionów Polskich</i> dla budzenia ducha patriotycznego wielu pokoleń Polaków	Uczeń zna: • datę: 1802 Uczeń rozumie: • pojęcia: dezercja, półbrygady, legie, bataliony, Republika Lombardzka Uczeń potrafi: • wymienić główne punkty porozumienia z Republiką Lombardzką w sprawie utworzenia Legionów Polskich • wyjaśnić, dlaczego doszło do rozwiązania Legionów Polskich • wyjaśnić, dlaczego polscy legioniści zostali wysłani na Santo Domingo • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych z udziałem Legionów Polskich	Uczeń rozumie: • pojęcie: Armia Renu Uczeń potrafi: • omówić polskie, włoskie i francuskie elementy umundurowania żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech • opisać sytuację legionistów na Santo Domingo • wyjaśnić przyczyny wysokiej śmiertelności legionistów na Santo Domingo	Uczeń rozumie: • pojęcia: Legia Honorowa, korpus posiłkowy Uczeń potrafi: • ocenić stosunek Napoleona do polskich jednostek wojskowych walczących u jego boku	Uczeń zna: • daty: 1796–1797, 1806, 1808 • postać: Waleriana Działoszyckiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Zgromadzenie Centralne (Centralizacja Lwowska), Legia Polsko-Włoska, Legia Nadwiślańska Uczeń potrafi: • przedstawić sytuację polskich środowisk niepodległościowych po III rozbiore
1) charakteryzuje genezę,	Uczeń zna: • daty: 1807, 1815	Uczeń zna: • daty: 1806–1807,	Uczeń zna: • datę: 1813	Uczeń rozumie: • pojęcia:	Uczeń potrafi: • ocenić stosunek

ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego; XXIX, 1,2,3,4	- postacie: Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I Uczeń rozumie: - pojęcia: sprawa polska, Księstwo Warszawskie, Wolne Miasto Gdańsk, kongres wiedeński Uczeń potrafi: - wymienić główne postanowienia pokoju w Tylży dotyczące ziem polskich - wskazać na mapie terytorium Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. - wyjaśnić przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego	1809, 1812 Uczeń rozumie: - pojęcia: wojna austriacko-francuska, pokój w Schönbrunn, Nowa Galicja, Wielka Armia, Komisja Rządząca, Rada Stanu Uczeń potrafi: - wymienić zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego - wskazać na mapie ziemie przyłączone do Księstwa Warszawskiego w 1809 r. - scharakteryzować udział żołnierzy polskich w kampanii napoleońskiej 1812 r.	Uczeń rozumie: - pojęcie: bitwa narodów Uczeń potrafi: - wyjaśnić, na jakich aktach prawnych była wzorowana konstytucja Księstwa Warszawskiego - omówić udział żołnierzy polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiem - rozstrzygnąć, czy Polacy byli najwierniejszymi sojusznikami Napoleona, i uzasadnić swoje zdanie	kontrybucja, Rada Najwyższa Tymczasowa Uczeń potrafi: - scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą Księstwa Warszawskiego - wyjaśnić, co znaczyło powiedzenie, że w Księstwie Warszawskim „chłopom zdjęto kajdany z nóg wraz z butami”	Napoleona do sprawy polskiej
1) charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie; 2) ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy XXIX, 1,2,3,4	Uczeń zna: - daty: 1812, 1815 Uczeń rozumie: - pojęcia: Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, wojna	Uczeń zna: - datę: 1814 - postać: Ludwika XVIII Uczeń rozumie: - pojęcia: Mały Kapral, szósta	Uczeń zna: - daty: 1 III 1815 – 18 VI 1815 - postacie: Arthura Wellesleya (lorda Wellingtona), Gebharda Blüchera	Uczeń zna: - datę: 1821 Uczeń potrafi: - omówić znaczenie bitwy pod Waterloo w dziejach Francji	Uczeń potrafi: ocenić Napoleona I i przedstawić jego znaczenie w dziejach Francji i Europy

	podjazdowa, bitwa pod Waterloo Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jak doszło do klęski wyprawy Napoleona na Moskwę • wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Napoleona	koalicja antyfrancuska, bitwa narodów, pokój zawarty w Paryżu w 1814 r. Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jaki wpływ na klęskę Napoleona w Rosji miały warunki pogodowe • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Moskwy przez Napoleona nie przyniosło sukcesu całej wyprawie do Rosji • scharakteryzować skutki wyprawy Napoleona do Rosji • wskazać na mapie miejsca walk Wielkiej Armii w 1812 r. i trasę jej odwrotu • scharakteryzować zmiany w sytuacji międzynarodowej w 1813 r. • omówić postanowienia pokoju zawartego w Paryżu w 1814 r.	Uczeń rozumie: • pojęcia: Karta konstytucyjna, sto dni Napoleona Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jakie nastroje w społeczeństwie francuskim wywołał powrót z emigracji Ludwika XVIII, starej arystokracji i duchowieństwa katolickiego • wyjaśnić, jak doszło do powrotu Napoleona do Paryża • omówić przyczyny klęski armii francuskiej pod Waterloo • wskazać na mapie wyspę Elbę, trasę powrotu Napoleona do Paryża, Waterloo	i Europy • wyjaśnić, w jakich okolicznościach zmarł Napoleon Bonaparte • wymienić pozytywne skutki epoki napoleońskiej dla Francji i Europy • wskazać na mapie Wyspę Świętej Heleny	
--	--	--	--	--	--

1) przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich; 2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia; 3) przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze; 4) omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe I poł. XIX wieku,	Uczeń zna: • daty: 1814–1815 • postaci: Klemensa von Metternicha, Aleksandra I Romanowa, Charles’a de Talleyranda • państwa uczestniczące w kongresie • założycieli Świętego Przymierza i cele jego działania • zmiany terytorialne, które się dokonały w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: równowaga sił, legitymizm, restauracja • cel powstania Świętego Przymierza Uczeń potrafi: • wymienić główne postanowienia kongresu wiedeńskiego	Uczeń zna: • postaci: Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga • zasady ładu wiedeńskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: koncert mocarstw / kwintet mocarstw, polityka reakcji, ład wiedeński / system wiedeński • przyczyny i konsekwencje decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim Uczeń potrafi: • omówić główne zasady, na jakich opierał się ład wiedeński • wskazać na mapie zmiany terytorialne wprowadzone po kongresie wiedeńskim • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego	Uczeń zna: • postaci: Roberta Stewarta (wicehrabiego Castlereagh), Ludwika XVIII Burbona Uczeń rozumie: • pojęcie: Związek Niemiecki • dlaczego na kongresie nie reaktywowano Rzeszy Niemieckiej i nie podjęto decyzji o powstaniu zjednoczonych Włoch • dlaczego kongres wiedeński nazwano „tańczącym kongresem” Uczeń potrafi: • wyjaśnić rolę władców Rosji, Austrii i Prus w Świętym Przymierzu • wyjaśnić wpływ „stu dni” Napoleona na obrady kongresu wiedeńskiego	Uczeń rozumie: • dlaczego Wielka Brytania zabiegała o tzw. strategiczne terytoria na mapie świata Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego dyplomacji Wielkiej Brytanii zależało na realizacji idei równowagi sił w Europie • wyjaśnić, dlaczego przywrócenie wcześniej panujących dynastii na trony europejskie nie oznaczało powrotu do stanu sprzed 1789 r., czyli do feudalnych stosunków społecznych i dawnych systemów politycznych	Uczeń rozumie: • pojęcie ekumenizm Uczeń potrafi: • wyjaśnić, jakie dwie nieformalne koalicje zawiązały się jeszcze przed rozpoczęciem obrad kongresu wiedeńskiego • wyjaśnić, dlaczego separatyzm regionalny utrudniał realizację idei zjednoczenia Włoch • ocenić, czy słusznie kongres wiedeński jest uważany za najważniejsze spotkanie przywódców XIX-wiecznej Europy
---	---	---	---	---	--

uwzględniając ich przedstawicieli; 5) wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów; 6) charakteryzuje wojnę krymską 7) XXX,1,2,3,4,5		dotyczące ziem polskich			
1) przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich; 2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia; 3) przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych oraz wskazuje jej najważniejsze	Uczeń zna: • daty: 1769, 1825 • postacie: Jamesa Watta, George’a Stephensona, Samuela Morse’a • państwa, w których najwcześniej dokonała się rewolucja przemysłowa • wynalazki, które przyspieszyły proces produkcji • skutki rewolucji przemysłowej Uczeń rozumie: • pojęcia: rewolucja przemysłowa, cywilizacja przemysłowa, wolny rynek, fabryka, parowóz, telegraf, urbanizacja, burżuazja, proletariatus	Uczeń zna: • daty: 1807, 1837 • postać: Roberta Fultona • gałęzie przemysłu, które się rozwinęły w wyniku industrializacji Uczeń rozumie: • pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, parowiec, drobnomieszczaństwo • na czym polegała rewolucja agrarna • wpływ płodozmianu na zwiększenie uprawianego arealsu Uczeń potrafi: • wskazać na mapie najważniejsze centra przemysłowe	Uczeń zna: • datę: 1785 • postać: Edmunda Cartwrighta • państwa, w których w pierwszej połowie XIX w. nastąpił największy przyrost ludności mieszkającej w miastach Uczeń rozumie: • pojęcia: mechaniczne krosno, omnibus, kultura miejska, margines społeczny, wolne zawody • dlaczego okres przełomu XVIII i XIX w. oraz pierwszej połowy XIX w. nazywamy wiekiem pary • przyczyny i następstwa zmian	Uczeń zna: • trasę pierwszego rejsu statkiem parowym • trasę pierwszej towarowej linii kolejowej Uczeń rozumie: • pojęcie: społeczeństwo ery industrialnej • wpływ zmian w gospodarce na życie codzienne ludności Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego rewolucja przemysłowa przyczyniła się do migracji ludności	Uczeń potrafi: • ocenić konsekwencje rozwoju przemysłu dla środowiska przyrodniczego • scharakteryzować narastanie dysproporcji między strefami rozwoju i zacofania w pierwszej połowie XIX w. • wskazać pozytywne i negatywne konsekwencje rewolucji przemysłowej dla społeczeństwa i środowiska naturalnego

konsekwencje społeczno-gospodarcze;	inteligencja - wpływ rewolucji przemysłowej na gospodarkę - dlaczego rewolucja przemysłowa najwcześniej dokonała się w Wielkiej Brytanii - wpływ rewolucji przemysłowej na społeczeństwo Uczeń potrafi: - wyjaśnić, który z wynalazków miał największe znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego w pierwszej połowie XIX w.	pierwszej połowy XIX w. - wskazać na mapie obszary, na których rewolucja przemysłowa dokonała się najpóźniej i na mniejszą skalę - wyjaśnić, w jaki sposób wynalazki pierwszej połowy XIX w. przyczyniły się do rozwoju komunikacji i transportu	w organizacji procesu produkcji oraz handlu i obrocie pieniędzmi Uczeń potrafi: - wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na krajobraz kulturowy - scharakteryzować zmiany struktury społecznej związane z rewolucją przemysłową		
1) przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze;	Uczeń zna: - datę: 1848 - postacie: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Giuseppe Verdiego,	Uczeń zna: postacie: Edmunda Burke’a, Alexisa de Tocqueville’a, Johna Stuarta Milla, Pierre’a Josepha Proudhona, Claude’a Henriego Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Roberta Owena, Louisa Auguste’a Blanqui,	Uczeń zna: - datę: 1818 - postacie: Bertela Thorvaldsena, Jeana-Auguste’a-Dominique’a Ingres’a, Antonia Canovy, Felixa Mendelssohna-Bartholdy’ego, Gioacchina Rossiniego, Niccola Paganiniego oraz ich najważniejsze	Uczeń zna: - postacie: Ferenca Liszta, Roberta Schumann’a, Johannesa Brahmsa, Aleksandra Puszkina, Sándora Petőfiego Uczeń rozumie: - pojęcia: styl biedermeier, marszand - dlaczego nastąpił	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego Pierre’a Josepha Proudhona uważa się za prekursora feminizmu - wyjaśnić, dlaczego teorie głoszone przez furierystów nie zyskały szerszego poparcia społecznego

2) omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe I poł. XIX wieku, uwzględniając ich przedstawicieli; XXX,2,3	Eugène’a Delacroix, Francisca Goi, George’a Byrona, Johanna Wolfganga Goethego, Adama Mickiewicza, Wiktora Hugo, Hansa Christiana Andersena oraz ich najważniejsze dokonania • nowe idee społeczno-polityczne, które narodziły się w pierwszej połowie XIX w. • nowe prądy kulturowe pod koniec XVIII i w pierwszej połowie XIX w. Uczeń rozumie: • pojęcia: konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, anarchizm, <i>Manifest komunistyczny</i>, komunizm, klasycyzm, romantyzm Uczeń potrafi:	Jacques’a-Louisa Davida, Friedricha Schillera, Caspara Davida Friedricha oraz ich najważniejsze dokonania • cechy sztuki klasycystycznej i romantycznej Uczeń rozumie: • pojęcia: falanstery, feminizm, nacjonalizacja, rewolucja socjalna, neoklasycyzm • przyczyny narodzin socjalizmu Uczeń potrafi: • omówić główne założenia konserwatyzmu i liberalizmu • scharakteryzować idee odwołujące się do kwestii robotniczych • scharakteryzować sztukę klasycystyczną • wymienić główne cechy sztuki romantycznej	dokonania Uczeń rozumie: • pojęcia: familister, furieryści, sztuka użytkowa • przyczyny narodzin ideologii liberalnej i konserwatywnej • dlaczego anarchiści domagali się likwidacji państwa • różnicę między socjalizmem i komunizmem Uczeń potrafi: • porównać poglądy socjalistów, komunistów i anarchistów • rozpoznać dzieła malarstwa, rzeźby, architektury klasycystycznej • rozpoznać cechy romantyzmu w sztuce, architekturze, muzyce i literaturze	odwrót od klasycyzmu i coraz większą popularnością cieszył się romantyzm • przyczyny popularności stylu biedermeier Uczeń potrafi: • omówić przemiany w kulturze europejskiej pierwszej połowy XIX w. • wyjaśnić przyczyny rozwoju mecenatu mieszczańskiego	
---	---	--	--	---	--

	• podać przykłady dzieł sztuki klasycystycznej i romantycznej				
1) przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich; 2) opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia; 3) wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów; XXX,2,4	Uczeń zna: • datę: 1848 • postaci: Ludwika Filipa I, Karola Ludwika Napoleona Bonaparte – Napoleona III • przyczyny wybuchu Wiosny Ludów • państwa, w których doszło do wystąpień w czasie Wiosny Ludów Uczeń rozumie: • pojęcia: II Republika Francuska, prezydent, zamach stanu, II Cesarstwo Francuskie • dlaczego krytykowano Ludwika Filipa I • dlaczego Karol Ludwik Napoleon Bonaparte wygrał wybory prezydenckie	Uczeń zna: • datę: II 1848 Uczeń rozumie: • pojęcia: monarchia lipcowa, rewolucja lutowa, Zgromadzenie Prawodawcze, powszechne głosowanie, kadencja, plebiscyt, abdykacja Uczeń potrafi: • scharakteryzować ogólnoeuropejskie tendencje sprzyjające wybuchowi Wiosny Ludów • omówić wydarzenia rewolucji lutowej we Francji	Uczeń zna: • daty: 22 II 1848, 1852 Uczeń rozumie: • pojęcia: bankiety polityczne, warsztaty narodowe, uwłaszczenie chłopów • znaczenie powiedzenia: „Widać, że cesarz nie zamarzył pod Moskwą”	Uczeń potrafi: • wymienić państwa europejskie, w których nie doszło w latach 1848–1849 do wystąpień rewolucyjnych i wyjaśnić, dlaczego tak się stało	Uczeń potrafi: • dokonać bilansu wystąpień rewolucyjnych w czasie Wiosny Ludów w Europie • opisać rolę prasy w propagowaniu haseł Wiosny Ludów

	Uczeń potrafi: wskazać na mapie kraje, które objęła Wiosna Ludów				
1) charakteryzuje sytuację polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturową Królestwa Polskiego, ziem zabranych, zaboru pruskiego i austriackiego; 2) wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa; XXXI,1,2	Uczeń zna: - datę: 1815 - postacie: cara Aleksandra I / króla Aleksandra II, wielkiego księcia Konstantego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Nikołaja Nowosilcowa, Franciszka Druckiego-Lubeckiego, Fryderyka Chopina - decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich - główne postanowienia zawarte w konstytucji Królestwa Polskiego - zasięg terytorialny i położenie na	Uczeń zna: - daty: 1816, 1818, 1828 - postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Czackiego, Tomasza Zana, Alojzego Felińskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica Uczeń rozumie: - pojęcia: gubernie zachodnie, ziemie zabrane, kurator, Liceum Krzemienieckie, Towarzystwo Filomatyczne, Towarzystwo Filaretów, Bank Polski, Giełda Kupiecka, polityka etatystyczna, Kanał Augustowski, Towarzystwo Przyjaciół Nauk	Uczeń zna: - daty: 1817, 1825 - postacie: Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Antoniego Radziwiłła, Józefa Zajączka, Jana i Jędrzeja Śniadeckich - herb Królestwa Polskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Królestwo Galicji i Lodomerii, gubernator, Galicyjski Sejm Stanowy, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Uniwersytet Lwowski, komisarze państw zaborczych, landrat, Uniwersytet Wileński, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie	Uczeń zna: - postacie: Stanisława Skarbka, Leona Ludwika Sapiehy, Ludwika Geyera, Stanisława Kostki Potockiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Galicyjskie Towarzystwo Gospodarcze, Galicyjskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, minister wyznań i oświecenia publicznego, Łódzki Okręg Przemysłowy, lojalizm - dłaczego Galicja do lat 50. XIX w. była najbardziej zapóźnionym cywilizacyjnie i kulturowo obszarem ziem polskich - dłaczego pieśń	Uczeń zna: - postacie: Stanisława Wodzickiego, Rajmunda Rembielińskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Zgromadzenie Reprezentantów, Senat Rządzący - znaczenie Rzeczypospolitej Krakowskiej dla polskiego życia kulturalnego i patriotycznego Uczeń potrafi: - omówić sytuację polityczną Rzeczypospolitej Krakowskiej - ocenić stosunek Polaków do cara Aleksandra I - ocenić politykę cara Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego

	mapie Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Wolnego Miasta Krakowa / Rzeczypospolitej Krakowskiej, Królestwa Polskiego / Kongresowego Uczeń rozumie: • pojęcia: Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczpospolita Krakowska, Królestwo Polskie / Kongresowe, autonomia, namiestnik, Kresy, konstytucja oktrojowana, Rada Stanu, immunitet parlamentarny, Rada Administracyjna, Uniwersytet Warszawski / Aleksandryjski • dlaczego nadzieje Polaków na restytucję Rzeczypospolitej	• różnicę w sytuacji politycznej ziem zabrzanych i Królestwa Polskiego • dlaczego ukaz carski zabronił działalności Towarzystwa Filomatycznego i Towarzystwa Filaretów Uczeń potrafi: • omówić kompetencje władcy w świetle konstytucji Królestwa Polskiego z 1815 r. • wymienić swobody obywatelskie, które konstytucja gwarantowała mieszkańcom Królestwa Polskiego • wyjaśnić, jaką rolę w zachowaniu polskiej kultury na ziemiach zabrzanych odegrało Liceum Krzemienieckie • omówić sytuację chłopów w	• w czym przejawiała się autonomia Wielkiego Księstwa Poznańskiego w ramach Królestwa Prus • na czym miała polegać „opieka trzech mocarstw” nad Rzeczypospolitą Krakowską Uczeń potrafi: • scharakteryzować sytuację polityczną ziem polskich wchodzących w skład zaboru pruskiego • wymienić postanowienia władz pruskich dotyczące organizacji Wielkiego Księstwa Poznańskiego • ocenić działalność Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w dziedzinie gospodarki w Królestwie	<i>Boże, coś Polskę...</i> była manifestem lojalizmu wobec króla Aleksandra II (cara Aleksandra I) Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób herb Królestwa Polskiego ukazuje zależność Królestwa Kongresowego od Imperium Rosyjskiego • wyjaśnić znaczenie Lwowa jako stolicy Królestwa Galicji i Lodomerii • wskazać na mapie Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczypospolitą Krakowską, Królestwo Polskie / Kongresowe, Królestwo Galicji i Lodomerii, okręg tarnopolski, Wieliczkę, obwód białostocki, Lwów, Krzemieniec, Wilno, Łódzki Okręg Przemysłowy, Kanał Augustowski	
--	--	---	---	---	--

	podczas kongresu wiedeńskiego nie zostały spełnione • rolę Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego • dlaczego Uniwersytet Warszawski nazywano Aleksandryjskim Uczeń potrafi: • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie podziału Księstwa Warszawskiego • opisać ustrój Królestwa Polskiego	Królestwie Polskim	Polskim		
1) 2) wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa; 3) opisuje działania władz powstańczych,	Uczeń zna: • daty: 1830–1831, 29/30 XI 1830, X 1831 • postacie: Mikołaja I, Waleriana Łukasińskiego, Piotra	Uczeń zna: • daty: XII 1828, 25 I 1831 • postacie: Nikołaja Nowosilcowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego,	Uczeń zna: • daty: 1819, II 1831 • postacie: Józefa Zaliwskiego, Iwana Dybicza, Józefa Bema, Iwana Paskiewicza, Józefa	Uczeń zna: • daty: 20 XII 1830, V 1831 • postacie: Stanisława Potockiego, Maurycego Mochnackiego, Macieja	Uczeń zna: • postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Wacława Tokarza Uczeń rozumie: • znaczenie powstania

charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie; 4) opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich i przedstawia udział Polaków w Wiośnie Ludów w Europie; 5) rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej I poł. XIX w. XXXI,2,3	Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater • przyczyny wybuchu powstania listopadowego • miejsca najważniejszych bitew w czasie powstania listopadowego • konsekwencje powstania listopadowego Uczeń rozumie: • pojęcia: konspiracja, Towarzystwo Patriotyczne, sprzysiężenie Wysockiego, Szkoła Podchorążych Piechoty, noc listopadowa, zesłania, konfiskaty, emigracja, stan wojenny, Cytadela Uczeń potrafi:	Jana Krukowieckiego, Joachima Lelewela Uczeń rozumie: • pojęcia: dyktator, detronizacja, Rząd Narodowy, kunktator, naczelny wódz • międzynarodowy kontekst sytuacji politycznej w Królestwie Polskim w 1830 r. Uczeń potrafi: • scharakteryzować przyczyny wybuchu powstania listopadowego • przedstawić przebieg nocy listopadowej • wyjaśnić przyczyny detronizacji cara Mikołaja I i dynastii Romanowów	Dwernickiego Uczeń rozumie: • pojęcia: cenzura, opozycja legalna, „kaliszanie”, belwederczycy • przyczyny narastania nastrojów opozycyjnych w Królestwie Polskim w latach 1819–1830 • przyczyny klęski opozycji sejmowej • przyczyny braku rozwiązania sprawy chłopskiej przez sejm w czasie powstania Uczeń potrafi: • wskazać na mapie Warszawę, Stoczek Łukowski, Olszynkę Grochowską, Iganie, Ostrołękę	Rybińskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: morale wojskowych, rebelia, Statut organiczny, noc paskiewiczowska, unifikacja • dlaczego wojskowi spiskowcy nie chcieli uczestniczyć w wykonaniu wyroku na wielkim księciu Konstantym • dlaczego o sukcesie nocy listopadowej przesądziło zdobycie Arsenału • znaczenie regularnej armii w prowadzeniu działań zbrojnych Uczeń potrafi: • omówić międzynarodową reakcję na powstanie • przedstawić przebieg walk zbrojnych w czasie powstania	listopadowego dla polskiej literatury i sztuki doby romantyzmu Uczeń potrafi: • rozstrzygnąć, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia, oraz uzasadnić swoją decyzję • wymienić utwory literackie, obrazy, pomniki tematycznie związane z powstaniem listopadowym
---	--	--	---	---	--

	- wymienić cele, jakie chcieli osiągnąć członkowie spisku podchorążych - wymienić represje popowstaniowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych				
1) rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej I poł. XIX w XXXI,5	Uczeń zna: - datę: 1831 - postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza - państwa, w których osiedliło się najwięcej powstańców Uczeń rozumie: - pojęcia: Wielka Emigracja, Hotel Lambert, - dlaczego emigracja po powstaniu listopadowym nosi nazwę Wielkiej	Uczeń rozumie: pojęcia: Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Gromady Ludu Polskiego	Uczeń potrafi: - opisać rolę Paryża jako centrum życia kulturalnego Polaków na emigracji - wskazać na mapie główne ośrodki Wielkiej Emigracji	Uczeń zna: - postać: Andrzeja Towiańskiego Uczeń rozumie: - pojęcie: mesjanizm, - co oznacza sformułowanie: Polska „Chrystusem narodów” Uczeń potrafi: - wyjaśnić ideę polskiego mesjanizmu	
1) wyjaśnia okoliczności	Uczeń zna: - datę: 1846 - postać: Jakuba	Uczeń zna: datę: II–III 1846 Uczeń rozumie:	Uczeń rozumie: dlaczego powstanie	Uczeń zna: postać: Franza Stadiona	Uczeń potrafi: przedstawić różne postawy polskich

wybuchu powstania i opisuje jego skutki, z uwzględnieniem tzw. rabacji galicyjskiej; 2) opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich i przedstawia udział Polaków w Wiośnie Ludów w Europie; XXXI,1,4	Szeli, • przyczyny wybuchu rabacji galicyjskiej Uczeń rozumie: • pojęcie: rabacja galicyjska Uczeń potrafi: • scharakteryzować okoliczności wybuchu i skutki rabacji galicyjskiej	• pojęcie: cyrkuł, • dlaczego urzędnikom austriackim udało się podburzyć chłopów galicyjskich przeciwko szlachcie Uczeń potrafi: • omówić stosunek władz austriackich do Jakuba Szeli	chłopów z Choczołowa było przeciwnieństwem rabacji galicyjskiej Uczeń potrafi: • wskazać na mapie obszar, na którym doszło do wystąpień chłopskich w czasie rabacji galicyjskiej		chłopów w Galicji wobec sprawy odzyskania niepodległości
---	--	--	---	--	---

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów:

Wypowiedzi ustne, wypowiedzi pisemne-kartkówki, sprawdziany, testy, projekty indywidualne, i grupowe, karty pracy.